

Eber Antal: Mikép gazdagodhatunk ingyen? Budapest, 1940. 8-r., 230 l.

Eber Antal — amint az Előszóban maga mondja — nem akart rendszeres közgazdaságtant írni; csupán azokat a tapasztalatokat foglalta össze könyvében, amelyeket egy munkában eltöltött életén át és sikerekben gazdag pályafutása közben szerzett. Célja, hogy az ifjabb nemzedéknek megmutassa, hogyan kell közgazdaságilag gondolkozni és gondolkozva gazdálkodni, más szóval racionálisan élni. A ratio szónak a latinban kétféle jelentése van: jelenti 1. az észet, az okosságot, 2. a számolást. Racionálisan tehát akkor élünk, ha a tárgyakat mint mennyiségeket fogjuk fel, vagyis számokban gondolkozunk. Ehhez azonban szükséges, hogy a könyveléshez már korán hozzászokjunk, hogy bevételeinkről és kiadásainkról pontos feljegyzéseket vezessünk. Aki minden kiadást és bevételt elkönyvel, az nem tévedhet, sem pedig anyagi helyzetének megítélésében nem csalódhatik, mert feljegyzéseit megmutatják, hogy mennyi a vagyona és mennyi a tartozása. Quod non est in libris, non est in mundo. Viszont amelyik kereskedő, iparos vagy mezőgazda nem vezet könyveket, az olyan mint aki bekötött szemmel megy sétálni. Csakhogy ahhoz, hogy vagyoni helyzetünkről könyvet vezessünk, nem könnyű hozzá szokni. Azért erre az embert kora ifjúságától, sőt gyermekkorától fogva rá kell nevelni. Aki már első gimnázista korában megszokta, hogy a születéstől kapott zsebpénzt és kiadásait pontosan elkönyvelje, a pénztári naplót minden hónap végén lezárja, egyenlegét a következő hónapra elővezesse s ezt a szokást ifjú- és férfikorban megtartja, sőt fejleszti azzal, hogy minden évre vonatkozólag előirányzatot készít: az az anyagiak terén sosem fog zavarba jönni, mert nem költ többet annál, mint amennyi a bevétele. De a beosztani tudás a gazdagodáshoz magában még nem elég, mert ezzel az életmóddal csak azt érzük el, hogy adósságot nem csinálunk, vagyont azonban még nem szerzünk. Vagyont csak az tud gyűjteni, aki a jövedelménél kevesebbet költ, vagyis takarékoskodik. Az embereket tehát másodsorban takarékoságra kell nevelni. Ezt a ránevelést is már az ifjúkorban meg kell kezdeni: hozzá kell szoktatni a gyermeket, hogy ne a manák, ne a pillanatnyi élvezeteknek éljen, hanem tanuljon meg a jövőbe nézni; gondoljon arra, hogy az az egy-két fillér, amit most könnyelműen haszontalanságra kiad, holnap talán már valami hasznos vagy épen szükséges iskolai szer megvételénél fog hiányozni. Amint Mussolini mondja, a takarékoságnak a szelleme az, amely a polgáriassult embert, aki a múlt tanulságaiból szűri le az előrelátásnak és a jövő előkészítésének értelmét, megkülönbözteti a vadembertől, aki kivágja a fát, hogy kényelmesebben szedhesse le gyümölcsét. A takarékoskodással nemcsak azt érzük el, hogy jövedelmünket mindíg a legszükségesebbek beszerzésére használjuk fel; a várakozásért még külön jutalom is jár: a megtakarított vagyon jövedelme. Vehetünk rajta földet, amely termést hoz; házat, amelyben lakunk; részvényeket, amelyek után osztalékot fizetnek. A takarékoságra nemcsak az egyén, hanem az összesség szempontjából is szükség van, s a nevelőknek ezt a szempontot kell különösen kiemelni és hangsúlyozni. Mindaz ugyanis, amit nem fogyasztunk el, hanem megtakarítunk, tőkévé válik; a tőke pedig a nemzet gazdasági életében a hajtókerék. Tőke

nélkül nincs munka, nincs jólét, nincs béke. A társadalmi zavarok, forradalmak leginkább a tőkeszegény országokban keletkeznek.

Az a kérdés már most, hogyan kell magunkat a takarékos életre rászorítani. Kétféleképen: vagy úgy, hogy minden megtakarított összeget valamely pénzintézetnél betétként elhelyezünk, vagy pedig úgy, hogy életbiztosítást kötünk. Az elsőnek az az előnye, hogy mondjuk 20—30 év múlva nagyobb összeget kapunk kézhez, mint az életbiztosításból; az életbiztosítás viszont azzal az előnnyel jár, hogyha a biztosított időközben meghal, hozzátartozói tekintet nélkül a befizetett összegre, a biztosítási összeget teljesen megkapják. Azért a betét útján való takarékoskodás annak a családapának ajánlatos, aki után elhalálózása esetén felesége nyugdíjat, gyermekei nevelési járulékot kapnak; a szabadpályán levőknek viszont inkább életbiztosítást kell kötni. Ha most akár betét, akár életbiztosítás által egy bizonyos összeget már összegyűjtöttünk, igyekezzünk azon elsősorban saját családi otthonot szerezni. Lakásbérre általában évi jövedelmünk 20%-át költjük; ha tehát valaki a sajátjában lakik, évi pénzszükségletének 20%-áról már gondoskodott. Azonkívül nem kell törni a fejét, hogy pénzt hol helyezze el, mert a megtakarított házbér a kamat. Nem kell félnie a pénz értékének csökkenésétől sem, mert a pénz értékének csökkenése házának értékét csak növeli. Ha még ezen felül is van megtakarított pénzünk, annak befektetési módját az illető foglalkozása határozza meg. Iparos gépet szerez be vagy műhelyét bővíti, kereskedő üzletét nagyobbítja, gazdálkodó az élő és holt felszerelést igyekszik nemesebb, illetőleg újabb anyagra kicserélni. Tisztviselőknél és más értelmi foglalkozásúaknál a következő elhelyezési lehetőségek jönnek számításba: kisebb vagy nagyobb mezőgazdasági ingatlan szerzése, bérház, építése vagy vásárlása, értékpapírok vétele. Az elsőbe akkor vágjunk bele, ha megfelelő szakértelemmel és pénzzel rendelkezünk. Csak annyi birtokot vegyünk, amennyit adósságcsinálás nélkül ki tudunk fizetni. A gazdálkodás amúgyis sok kockázattal jár, azt adóssággal kezdeni nem szabad. Bérház építésénél vagy vásárlásánál kisebb adósságba belemehetünk, ha azt látjuk, hogy a ház jövedelme a kölcsön szolgálatára bőven elegendő; tartsuk azonban szem előtt azt, hogy csak hosszú lejáratú kölcsönt vegyünk fel. Az értékpapírok kétfélék: részvények, amelyek az üzleti eredménynek megfelelő osztalékot fizetnek, vagy pedig fix kamatozású állami és községi kötvények. Könnyen megeshetik, hogy egy vállalat tönkremegy s nemcsak osztalékot nem tud fizetni, hanem a részvénytőke is odavész; azért részvényekbe csak az fektesse a pénzét, aki meg tudja ítélni, hogy becsületes és szakszerű-e az illető vállalat vezetése. A vállalat üzletvitelét a részvények megszerzése után is állandóan figyelemmel kell kísérni, s kedvezőtlen körülmények esetén a részvényeken azonnal túl kell adni. Akinek ehhez a kellő szakismerete nincs, aki nem tudja egy részvénytársaság mérlegét megfelelő szakértelemmel olvasni, az pénzt inkább kötvényekbe helyezze el, amelyeknek értékéért az állam vagy közületek felelnek.

Az elmondottakból más következtetést nem lehet levonni, mint azt, hogy semmitől se óvakodjunk annyira, mint az adósságcsinálástól. Ahol

adósság, ott a gond — tartja a német közmondás. Kerüljük a részletfizetésre való vásárlást, mert az mindig többbe kerül. Gyűjtsük össze előzőleg a vételárat és lehetőleg mindig készpénzért vásároljunk. Gazdálkodásunkban legyünk bizakodók, adósságcsinálás előtt azonban inkább pesszimisták. Gondoljuk meg, hogy akinek nincs adóssága, az nem mehet tönkre. Ha azonban foglalkozásunk olyan természetű, hogy kölcsön nélkül nem folytatható, adósságot csak akkor csináljunk, ha olyan vagyontárgyaink vannak, amelyek bármily rossz körülmények közt is értékesíthetők annyiért, amennyi az esedékes tartozás rendezéséhez szükséges. Különösen óvakodnunk kell a spekulációtól: a tőzsdén való játéktól, mert a tőzsde éles kés s annak a kezét, aki nem ismeri a vele való bánásmódot, könnyen megvágja.

A könyv többi része a közgazdasági alapfogalmakat (termelés, tőke, munka, pénz, hitel) határozza meg és ismerteti világos, élvezetes stílusban; ezért azok a tanárok, akik a középiskolában közgazdaságtant tanítanak, különösen haszonnal forgathatják; a most ismertetett fejezetek pedig az ifjúságnak a tervszerű gazdálkodásra való ráneveléséhez vezető utat mutatják meg világosan.

Jirkovsky Sándor.

Hencz Ilona: Az iskolai szorongás és a lámpaláz. (Tanulmányok a Kir. Magy. Pázmány Péter Tudományegyetem pedagógiai szemináriumából: 7.) Budapest, 1941, 8-r., 74 l.

A szerző ifjúkorában maga is megismerkedett a szorongás lelkiállapotának legsúlyosabb formáival, de rövid kísérletezés után talált rá módot, hogy megszabaduljon gátlásaitól. Még akkor határozta el e tárgy tüzetes tanulmányozását.

Jól felépített művében mindenekelőtt a félelem különböző fajtáiról nyújt áttekintést. A félelem, ijedtség, rémület érzelmeiben az a közös vonás, hogy ismerjük félelmünk tárgyát. Ezzel szemben a szorongás érzelve az ismeretlennel s az abban rejlő esetleges veszéllyel szemben lép fel bennünk. Külön kell választani ettől az ú. n. izgatottságot. Ez a mások jelenlétében végzett önálló cselekvésnek természetes velejárója, s mivel összeszedettségre sarkal, többnyire kedvezően befolyásolja a teljesítményt.

Az ú. n. *iskolai szorongásban* (drukk, lámpaláz) ezeket az elemeket többé-kevésbé mindig megtaláljuk. Testi tünetei (görcsös szorítás, támaszték keresése, gyorsabb és erősebb érverés, heves szívdobogás, gyomorémelygés) a félelem tüneteivel azonosak. Lelki tünetei közül a szellemi és érzésbeli merevség a legfeltűnőbb.

Az iskolai szorongás okát elsősorban az *egyén* arravaló *hajlamosságában* találjuk meg. Ebben a vonatkozásban három típusos lelki természetéről beszélhetünk. Félénkség, önbizalomhiány, vagy fogyatékosági érzés jellemzi őket, mégpedig úgy, hogy kapcsolatosság, átmenet van típusaik között. Elfogultság, érzékenység, visszavonulás, gyakran szélsőséges viselkedés a félénk ember jellemzői; önálló ítélet s kezdeményezés hiánya az önbizalmat nélkülözőé; az viszont, aki valamely valóságos vagy képzelt fogyatékoságban